

İÇ GÖÇÜN YAŞANDIĞI BÖLGELERDEKİ İLKÖĞRETİM OKULLARINDA KARŞILAŞILAN DİSİPLİN SORUNLARI (ESENYURT ÖRNEĞİ)*

Esra ALTINTAŞ YÜKSEL¹, Yücel GELİŞLİ²

ÖZET

Bu araştırmanın genel amacı; idareci, öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine göre iç göçün yaşandığı bölgelerdeki ilköğretim okullarında eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan disiplin sorunları belirlemektir (Esenyurt Örneği). Ülkemizde yoğun göç alan şehirlerin başında İstanbul gelmektedir. İstanbul'un en çok göç alan ilçelerinden olan Esenyurt'ta yapılan bu araştırmanın gerçekçi sonuçlar çıkaracağı düşünülmüştür.

Araştırma ön uygulama ve asıl uygulama olmak üzere iki basamakta gerçekleştirilmiştir. Anketin ön uygulaması İstanbul ilinin göç alan bölgelerindeki ilköğretim okullarında yapılmıştır. Asıl uygulama İstanbul ili Esenyurt ilçesinde tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 5 ilköğretim okulunda yapılmıştır. Öğrenci, öğretmen ve idarecilere uygulanan anketler ile elde edilen veriler uygun istatistiksel yöntemler kullanılarak tablolar haline getirilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre göç alan bölgelerdeki en önemli sorunlardan birisi disiplin sorunlarıdır. Okul içi çeteleşme ve öğrenciler arasındaki madde bağımlılığı önemli disiplin sorunları olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırma sonuçlarında öğrenci, öğretmen ve idarecilerin görüşleri arasında farklılıklar olduğu, bu farklılığın öğrencilerde anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda Esenyurt ilçesindeki ilköğretim okullarında eğitim öğretim sürecinde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, eğitim, disiplin.

* Bu çalışma "öğrenci, öğretmen ve idarecilerin görüşlerine göre iç göçün yaşandığı bölgelerdeki ilköğretim okullarında eğitim öğretim sürecinde karşılaşılan sorunlar: Esenyurt örneği" adlı yüksek lisans tezinden uyarlanmıştır.

¹ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, esraltintas(at)gmail.com

² Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, gelisli(at)gazi.edu.tr

DISCIPLINE PROBLEMS ENCOUNTERED IN REGIONS TAKING PLACE INTERNAL MIGRATION (ESENYURT SAMPLE)

ABSTRACT

The general objective of this study is to determine the disciplinary issues encountered in the process of teaching and education in primary schools in the regions where there is internal migration, based on the opinions of the administrators, teachers and students (the example of Esenyurt). Istanbul is the leading city of intense urban migration in our country. This study that conducted in Esenyurt, one of the most popular immigration districts of Istanbul was considered to be resulted with realistic results.

The study was carried out in two steps, including preliminary application and the main application. The preliminary application of the survey was conducted in primary schools in the migration-regions of the City of Istanbul. The main application was conducted in the City of Istanbul with randomly selected 5 primary schools in the Esenyurt District. Data obtained by surveys applied to students, teachers and administrators was tabulated and interpreted using appropriate statistical methods.

According to the results of the study, one of the most important issues in the migration-regions is disciplinary issues. Domestic gangs and drug addiction among school students is emerging as a major discipline problems. In the results of the study, it appears that there are differences between the opinions of students, teachers and administrators, and that these differences are significantly higher in students. In line with these results, suggestions were made for the solution of problems encountered in the process of teaching and learning in primary schools in Esenyurt District.

Key Words: Migration, education, discipline

Altıntaş Yüksel, Esra ve Gelişli, Yücel. “İç Göçün Yaşandığı Bölgelerdeki İlköğretim Okullarında Karşılaşılan Disiplin Sorunları (Esenyurt Örneği)”. *ulakbilge* 3.6 (2015): 1-18.

Altıntaş Yüksel, E. ve Gelişli, Y. (2015). İç Göçün Yaşandığı Bölgelerdeki İlköğretim Okullarında Karşılaşılan Disiplin Sorunları (Esenyurt Örneği). *ulakbilge*, 3 (6), s.1-18.

Giriş

Göçü farklı şekillerde tanımlamak mümkündür. Taylan (1979) göçü, “dini, iktisadi, sosyal ve diğer sebeplerle insan topluluklarının bir yerden bir başka yere gitmesidir. Ferdi sebep ve maksatlarla yer değiştirmeye ve bu esnada nakledilen eşyaların hepsine de göç denmektedir.”(s.21) olarak tanımlamaktadır.

Göçün oluşmasında rol oynayan, nüfus hareketini sağlayan faktörler açısından probleme baktığımızda göçleri genel olarak iki grupta toplamak mümkün olabilir.(Akkayan, 1979: 22) Bu gruplar; zorunlu ve serbest göçlerdir. Serbest göç; kişilerin daha iyi şartlarda yaşamlarını sürdürebilmek arzusuyla istedikleri yere serbest bir şekilde yerleşmesidir. Zorunlu göç ise sosyal, güvenlik vb. olaylardan dolayı kişilerin isteği dışında göç etmek zorunda kalmalarıdır.

Bir diğer göç sınıflaması da nüfus hareketlerinin yöneldiği sahasal alanlar itibariyle klasikleşmiş göç tasnifidir. (Akkayan, 1979: 23) Bu tasnife göre göçler; dış göç ve iç göç olmak üzere ikiye ayrılır. Dış göç; Bir ülkenin milli sınırları dışında yer alan göçlerdir. İç göç ise bir ülkenin milli sınırları içinde yer alan göçlerdir. Bu yer değiştirme hareketi sırasında ülke nüfusunda herhangi bir değişme söz konusu değildir. Genellikle iç göçlere bağlı olarak kent nüfusları artarken, kırsal nüfus azalmaktadır. İç göçler; kırsal alandan kırsal alana, kırsal alandan kentlere, kentlerden kentlere, kentlerden kırsal alana doğru olmaktadır. İç göçlerin en fazla görüldüğü kırsal alanlardan kentlere doğru olanıdır.

Kırsal alanlardan büyükşehirlere yapılan göçlerin birçok nedeni vardır. Bunlar; hızlı nüfus artışı, tarım alanlarının miras yoluyla küçülmesi, kan davaları, terör, iklim ve yer şekillerinin olumsuz etkileri, sağlık ve eğitim hizmetlerinin yetersizliği, iş imkânlarının sınırlı olmasıdır. Bu nedenlerden dolayı, sanayi ve ticaret merkezlerini oluşturan büyükşehirler ve bölgeler de sürekli nüfus alırken diğerleri hızla nüfus kaybetmektedir. Bu süreçte ortaya birçok sorun çıkmaktadır.

Türkiye’de kırdan kente göçün doğurduğu yığınlaşma sürecini yaşayan göçenler kent çevresini hızla saran gecekondu kuşağında oturmakta; bir taraftan kır özelliklerini kente taşımaya çalışan öte taraftan kent özelliklerine uyum sağlamak zorunda kalan kırla kent arasında sıkışmış, yaşamlarında zaman zaman kente tepkiyi zaman zaman da kıra özlemi sergileyen yeni bir alt kültür oluşturmuşlardır (Gökçe, 2007:s 120).

Birçok gelişmekte olan ülkede olduğu gibi göç Türkiye’nin de başlıca sorunları arasında yer almaktadır. Bunun temeli ise köy yaşamında makineleşmeye geçilmesi ve sanayileşmenin ülkede daha fazla değer kazanmasıdır. Ayrıca sağlık koşullarının köylerde yeterli düzeyde olmaması insanları şehre sürüklemiştir. Eğitim şartlarının yetersizliği de göçün başlıca etkenleri arasında yer almaktadır.

Göçün beraberinde getirdiği bu ve bunun gibi sorunlardan en önemlilerinde birisi de eğitim alanında karşılaşılan sorunlardır. Bu sorunların başında özellikle

ilköğretim işleyişinin bozulması, yetersizleşmesi ve yaygınlaştırılmaması gelmektedir.

Kırsal alanlardan büyükşehirlere yapılan göç sonucunda okulların kapasitesinin yetersizleşmesi durumu ortaya çıkmakta ve bu değişik problemlerinde ilk aşamasını oluşturmaktadır. Sınıf mevcutlarının kalabalık olması, fiziksel kapasitenin yetersiz kalması mevcut araç-gereçlerin kullanımını zorlaştırmaktadır. Sınıflarda aynı sırada oturan öğrenci sayısı artmakta ayrıca öğretmenlerin öğrencilere ayırdığı süre azalmaktadır.

Her kademede fizikî alt yapı, derslik, donanım, öğretmen açığı şeklinde kendini göstermektedir. Buna bir de hızlı nüfus artışı eklendiğinde, öğretim alanındaki yatırımlar AB standartlarına yetişmemizi zora sokmaktadır. Fizikî yetersizlik, kalabalık sınıflar, ikili öğretim, öğretmen ve öğretim elemanı yetersizliği ve dengesiz dağılım, eğitim ve öğretim alanında çözülmesi gereken problemler olarak görülmektedir (Birinci, 2003: 1).

Bu durumlardan dolayı göç olgusu sadece göç eden bireylerle sınırlı kalmaz. Göç edilen büyükşehirleri ve orada yaşayan diğer bireyleri yani toplumun genelini etkiler. Eğitimde etkilenen bu alanların başında yer alır.

Türkiye istatistik kurumunun verilerine göre en fazla göç alan büyükşehirlerden birisi İstanbul'dur. Dolayısı ile ülkede 5 kişiden birinin yaşadığı megakent İstanbul'un nüfusunun artmasında göç olgusunun payı büyüktür. İstanbul'un en çok göç alan ilçeleri arasında Esenyurt yer almaktadır. Bu nedenler ile bu bölgede yapılan bir araştırmada göçün beraberinde getirdiği avantaj ve dezavantajlar görülebilir.

Bu araştırmada da iç göçün yaşandığı bölgelerdeki ilköğretim okullarında eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan sorunların etkisi belirleneceği için İstanbul'un Esenyurt ilçesindeki ilköğretim okullarını ele almak gerçekçi sonuçlar ortaya çıkaracaktır.

Bu araştırmada; idareci, öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine göre iç göçün yaşandığı bölgelerdeki ilköğretim okullarında eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan sorunlar belirlenecektir.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı; idareci, öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine göre iç göçün yaşandığı bölgelerdeki ilköğretim okullarında eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan disiplin sorunları belirlemektir (Esenyurt Örneği). Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

- 1) İdarecilerin ve öğretmenlerin görüşlerine göre iç göçün yaşandığı bölgelerdeki ilköğretim okullarında eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan disiplin sorunları nelerdir?
- 2) Öğrenci görüşlerine göre iç göçün yaşandığı bölgelerdeki ilköğretim okullarında eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan disiplin sorunları nelerdir?
- 3) İç göçün yaşandığı bölgelerdeki ilköğretim okullarında eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan disiplin sorunlara ilişkin öğrencilerin, öğretmenlerin ve idarecilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Bu çalışma, iç göç yaşanan bölgelerdeki ilköğretim okullarında eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan sorunları belirlemek amacıyla yapıldığı için tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Bu araştırma modeli; olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “ne olduğunu” betimlemeye, açıklamaya çalışan incelemelerdir. Bu tip incelemeler mevcut durumları koşulları ve özellikleri aynen ortaya koymaya çalışır(Kaptan, 1983:129).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini İstanbul ili Esenyurt ilçesi ilköğretim okulları idareci, öğretmen ve öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise tesadüfi örneklemeye yöntemi (random) ile seçilen 5 ilköğretim okulunun idarecileri, öğretmenleri ve her okuldan seçilen 180 adet 8.sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın alt problemlerinde belirtilen sorunları belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından beşli likert tipinde anket geliştirilmiştir(Balcı, 1997:178-179). (Arseven, 2001:128-129). Anket sorunları idareci, öğretmen ve öğrencilerin eğitim sorunlarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla eş değer formda hazırlanmıştır. Ankete son şekli uzman görüşü alınarak verilmiştir. Araştırmanın amaçlarına ulaşmak için geliştirilen anketin önce ön uygulaması yapılmıştır. Anketin ön uygulaması İstanbul ilinin göç alan bölgelerindeki ilköğretim okullarında 47 idareci, 31 öğretmen ve 31 öğrenciye uygulanmıştır. İdareci, öğretmen ve öğrenci anketlerinin güvenilirliklerinde; beşli likert kullanıldığı için Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı değerlerine bakılmıştır. İdarecilerin Cronbach's Alpha değeri .654 , öğretmenlerin Cronbach's Alpha değeri .617 , öğrencilerin ise Cronbach's Alpha değeri .627 bulunmuştur. Anketlerin Alpha değerleri, .600'den yüksek çıktığı için ifadeler güvenilir çıkmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS 15.0 paket programı ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın 1. ve 2. alt problemine ilişkin veriler frekans ve yüzde dağılımı tabloları ile belirlenip yorumlanmıştır. 3. alt probleme ilişkin veriler için önce normallik analizi yapılmıştır. Normallik analizi değişkenleri n 50'den büyük ise Kolmogorov- Smirnov, 50'den küçük ise Shapiro- Wilk Testi kullanılarak yapılmıştır. Normallik testi sonucunda, gruplar arasında farklılık incelenirken ikili gruplarda, normal dağılan değişkenlerde Independent Samples T Testi, normal dağılmayan değişkenlerde Mann Whitney U Testi, ikiden fazla gruplarda ise normal dağılmayan değişkenlerde Bonferroni düzeltmeli Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. İkili karşılaştırmalar ise Bonferroni Düzeltmeli Mann Whitney U Testi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Gruplar arası farklılık incelenirken; anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kullanılmış olup $p < 0,05$ olması durumunda gruplar arası anlamlı farklılığın olduğu, $p > 0,05$ olması durumunda ise gruplar arası anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

Bulgular

İdareci, öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine göre iç göçün yaşandığı bölgelerdeki ilköğretim okullarında eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan disiplin sorunlarının belirlenmesinin amaçlandığı araştırmanın bu bölümünde; veri toplama sürecinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular (İdarecilerin ve Öğretmenlerin Disiplin Sorunlarına İlişkin Görüşleri)

İdarecilerin ve öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan disiplin sorunlarına ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: İdarecilerin ve Öğretmenlerin Eğitim-Öğretim Sürecinde Karşılaşılan Disiplin Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Disiplin Sorunları		İdareci		Öğretmen	
		n	%	n	%
Bu okulda kendimi güvende hissedirim.	Her Zaman	5	16,67	31	15,50
	Çoğu Zaman	8	26,67	56	28,00
	Sıklıkla	4	13,33	35	17,50
	Ara Sıra	7	23,33	47	23,50
	Hiçbir Zaman	6	20,00	31	15,50
	Toplam	30	100	200	100
	Her Zaman	2	6,67	49	24,50

Okulumuzun öğretmenleri ders sırasında sınıfın disiplinini sağlamakta zorlanır.	Çoğu Zaman	14	46,67	116	58,00
	Sıklıkla	4	13,33	17	8,50
	Ara Sıra	8	26,67	15	7,50
	Hiçbir Zaman	2	6,67	3	1,50
	Toplam	30	100	200	100
Okulumuzun öğrencileri sigara gibi bağımlılık yapan maddeler kullanır.	Her Zaman	1	3,33	110	55,00
	Çoğu Zaman	17	56,67	50	25,00
	Sıklıkla	3	10,00	21	10,50
	Ara Sıra	3	10,00	15	7,50
	Hiçbir Zaman	6	20,00	4	2,00
	Toplam	30	100	200	100
Okulumuzun öğrencileri ders araç gereçlerini düzenli olarak okula getirir.	Her Zaman	3	10,00	17	8,50
	Çoğu Zaman	11	36,67	50	25,00
	Sıklıkla	9	30,00	65	32,50
	Ara Sıra	7	23,33	61	30,50
	Hiçbir Zaman	0	0,00	7	3,50
	Toplam	30	100	200	100
Okulumuzun öğrencileri okulu (bahçe, derslik, tuvalet v.b) temiz tutmaya özen gösterir.	Her Zaman	7	23,33	38	18,50
	Çoğu Zaman	10	33,33	48	24,00
	Sıklıkla	9	30,00	62	31,00
	Ara Sıra	3	10,00	35	17,50
	Hiçbir Zaman	1	3,33	18	9,00
	Toplam	30	100	200	100
Okulumuzun öğrencileri devamsızlık yapmamaya özen gösterir.	Her Zaman	4	13,33	11	5,50
	Çoğu Zaman	7	23,33	33	16,50
	Sıklıkla	13	43,33	58	29,00
	Ara Sıra	6	20,00	69	34,50
	Hiçbir Zaman	0	0,00	29	14,50
	Toplam	30	100	200	100
Okulumuzun öğrencileri ev ödevlerini düzenli olarak yapar.	Her Zaman	1	3,33	10	5,00
	Çoğu Zaman	14	46,67	55	27,50
	Sıklıkla	8	26,67	75	37,50
	Ara Sıra	7	23,33	57	28,50
	Hiçbir Zaman	0	0,00	3	1,50
	Toplam	30	100	200	100
Okulumuzun öğrencileri arasında	Her Zaman	4	13,33	76	38,00
	Çoğu Zaman	11	36,67	69	34,50
	Sıklıkla	4	13,33	26	13,00

çeteleşme görülür.	Ara Sıra	4	13,33	19	9,50
	Hiçbir Zaman	7	23,33	10	5,00
	Toplam	30	100	200	100
Okulumuzun öğrencileri aralarında anlaşmazlık olduğunda kavga eder.	Her Zaman	0	0,00	6	3,00
	Çoğu Zaman	12	40,00	56	28,00
	Sıklıkla	4	13,33	50	25,00
	Ara Sıra	5	16,67	43	21,50
	Hiçbir Zaman	9	30,00	45	22,50
	Toplam	30	100	200	100
Okulumuzun öğrencileri okul ve sınıf kurallarına uymadıkları için okul idaresi tarafından uyarılır.	Her Zaman	0	0,00	36	18,00
	Çoğu Zaman	5	16,67	67	33,50
	Sıklıkla	2	6,67	33	16,50
	Ara Sıra	11	36,67	32	16,00
	Hiçbir Zaman	12	40	32	16,00
	Toplam	30	100	200	100
Okulumuzun öğrencileri okuldaki araç gereçleri özenli kullanır.	Her Zaman	7	23,33	25	12,50
	Çoğu Zaman	11	36,67	56	28,00
	Sıklıkla	11	36,67	64	32,00
	Ara Sıra	1	3,33	42	21,00
	Hiçbir Zaman	0	0,00	13	6,50
	Toplam	30	100	200	100

Tablo 1 incelendiği zaman; “Bu okulda kendimi güvende hissederim” ifadesine; idarecilerin %26,67’si çoğu zaman, %23,33’ü ara sıra, %20,00’si hiçbir zaman, %16,67’si her zaman, %13,33’ü sıklıkla cevaplarını vermişlerdir. Öğretmenlerin ise; %28,00’i çoğu zaman, %23,50’si ara sıra, %17,50’si sıklıkla cevabını vermiştir. Her zaman ve hiçbir zaman cevabını veren öğretmenlerin yüzdesinin birbirine eşit (%15,50) olduğu görülmüştür. Bu dağılım öğretmenlerin çalıştıkları okullarda kendini güvende hissetme oranlarının birbirine yakın olduğunu ortaya çıkarmaktadır. İdareci görüşlerine ait bulgular da bu durumu desteklemektedir.

İdarecilerin ve öğretmenlerin “Okulumuzun öğretmenleri ders sırasında sınıfın disiplinini sağlamakta zorlanır” ifadesine verdikleri cevapların dağılımı incelenmiştir. Öğretmenlerin %58,00’i çoğu zaman, %24,50’si her zaman, %8,50’si sıklıkla, %7,50’si ara sıra, %1,50’si hiçbir zaman cevaplarını vermişlerdir. Bu durum öğretmenlerin çoğu zaman ders sırasında sınıfın disiplinini sağlamakta zorlandıklarını ortaya çıkarmıştır. İdareciler de öğretmenlerin çoğu zaman disiplini sağlamakta zorlandıkları yönünde görüş bildirmiştir.

Tablo 1 incelendiği zaman; “Okulumuzun öğrencileri sigara gibi bağımlılık yapan maddeler kullanır” ifadesine; % 56,67’si çoğu zaman, %20,00’si hiçbir zaman, %10,00’u sıklıkla, %10,00’u ara sıra, %3,33’ ü her zaman cevaplarını vermişlerdir. Öğretmenlerin ise; %55,00’i her zaman, %25,00’i çoğu zaman, %10,50’si sıklıkla, %7,50’si ara sıra, %2,00’si hiçbir zaman cevabını vermiştir. Bu durum öğretmenlerin ve idarecilerin, öğrencilerinin sigara gibi bağımlılık yapan maddeler kullandığını düşündüklerini ortaya çıkarmıştır.

“Okulumuzun öğrencileri ders araç gereçlerini düzenli olarak okula getirir” ifadesine; idarecilerin %36,67’si çoğu zaman, %30,00’u sıklıkla, %23,33’ü ara sıra, %10,00’u her zaman cevaplarını vermekteyken ankete katılan idarecilerden hiçbir zaman cevabını veren idareci olmadığı görülmüştür. Bu dağılım idareci görüşlerine göre öğrencilerin genel olarak ders araç gereçlerini okula getirdikleri ortaya çıkarmıştır. Öğretmen görüşlerine ait bulgular da bu durumu desteklemektedir.

Tablo 1 incelendiği zaman; “Okulumuzun öğrencileri okulu (bahçe, derslik, tuvalet v.b) temiz tutmaya özen gösterir” ifadesine; idarecilerin % 33,33’ü çoğu zaman, %30,00’u sıklıkla, %23,33’ü her zaman, %10,00’u ara sıra, %3,33’ ü de hiçbir zaman görüşlerini bildirmiştir. İdareci görüşlerine göre öğrencilerin okullarını çoğu zaman temiz tutmaya özen gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin ise; %31,00’i sıklıkla, %24,00’ü çoğu zaman, %18,50’si her zaman, %17,50’si ara sıra, %9,00’u hiçbir zaman cevabını vermiştir. Bu dağılım da öğretmenlerin öğrencilerinin çoğunlukla okulu (bahçe, derslik, tuvalet v.b) temiz tutmaya sıklıkla özen gösterdikleri yönünde düşüncelere sahip olduğunu göstermiştir.

İdarecilerin ve öğretmenlerin “Okulumuzun öğrencileri devamsızlık yapmamaya özen gösterir” ifadesine verdikleri cevaplar incelendiği zaman; idarecilerin %43,33’ü sıklıkla, %23,33’ü çoğu zaman, %20,00’si ara sıra, %13,33’ü her zaman görüşlerini bildirmiştir. Hiçbir zaman görüşünü bildiren idareci olmamıştır. Bu dağılım idarecilerin, öğrencilerin genel olarak okula devamsızlık yapmamaya çalıştıklarını düşündüklerini göstermiştir. Öğretmenler ise öğrencilerinin devamsızlık yapmamaya ara sıra dikkat ettiklerini düşünmektedir.

“Okulumuzun öğrencileri ev ödevlerini düzenli olarak yapar” ifadesine; öğretmenlerin %37,50’si sıklıkla, %28,50’si ara sıra, %27,50’si çoğu zaman, %5,00’i her zaman, %1,50’si hiçbir zaman cevaplarını vermişlerdir. Bu dağılım öğrencilerin ev ödevlerini sıklıkla yaptıklarını ortaya koymuştur. İdareciler sorulara verdikleri cevaplar ise; öğrencilerin ev ödevlerini çoğu zaman yaptıklarını göstermiştir. Ev ödevleri eğitim öğretimin bir parçasıdır. Özellikle bilgilerin unutulmaması için evde yeni öğrenilen bilgilerin tekrar edilmesi ve öğretmen tarafından verilen ev ödevlerinin yapılması büyük önem taşımaktadır.

Tablo 1 incelendiği zaman; “Okulumuzun öğrencileri arasında çeteleşme görülür” ifadesine verilen cevapların dağılımına bakıldığında zaman idarecilerin;

%36,67'si çoğu zaman, %23,33'ü hiçbir zaman cevaplarını vermişlerdir. Ankete katılan idarecilerin her zaman, sıklıkla ve ara sıra cevaplarını verme oranları da %13,33 ile eşit bulunmuştur. Bu dağılım idarecilerin görüşlerine göre öğrenciler arasında çoğu zaman çeteleşme olduğunu göstermiştir. Öğretmenlerin görüşleri de bu bulguları desteklemektedir.

İdarecilerin ve öğretmenlerin “Okulumuzun öğrencileri aralarında anlaşmazlık olduğunda kavga eder” ifadesine verdikleri cevapların dağılımı incelenmiştir. İdarecilerin %40,00'ı çoğu zaman, %16,67'si ara sıra, %13,33'ü sıklıkla görüşlerini bildirmiştir. Ankete katılan idarecilerden öğrencilerin aralarında anlaşmazlık olduğunda her zaman kavga ettiğini düşünen idareci bulunmamıştır. Bu dağılım idarecilerin öğrencilerin anlaşmazlığa düştüklerinde çoğunlukla kavga ettiklerini düşündüklerini ortaya koymuştur. Öğretmenlerin görüşlerine ait bulgular da bu durumu desteklemektedir.

Tablo 1 incelendiği zaman; “Okulumuzun öğrencileri okul ve sınıf kurallarına uymadıkları için tarafımdan uyarılır” ifadesine; idarecilerin %40,00'ı hiçbir zaman, %36,67'si ara sıra, %16,67'si çoğu zaman, %6,67'si sıklıkla cevaplarını verirken, her zaman cevabını veren olmamıştır. Bu görüşler idarecilerin okul ve sınıf kurallarına uymadıkları için öğrencileri uyardıklarını göstermiştir. Öğretmenlerin görüşlerine ait bulgular ise bu görüşün tersi yönündedir. Öğretmenler, idarecilerin öğrencileri okul ve sınıf kurallarına uymadıklarında çoğu zaman uyardıklarını göstermiştir.

Tablo 1 incelendiği zaman; idarecilerin “Okulumuzun öğrencileri okuldaki araç gereçleri özenli kullanır” ifadesine verdikleri yanıtlar incelendiğinde idarecilerden çoğu zaman ve sıklıkla cevaplarını verenlerin oranı %36,67 ile birbirine eşit çıkmıştır. Her zaman şikkını işaretleyenler %23,33, ara sıra diyenlerin yüzdesi ise 3,33'tür. İdarecilerden öğrencilerin okuldaki araç gereçleri özenli kullanmadığını düşünen idareci olmamıştır. Bu dağılım idarecilerin görüşlerine göre, eğitim öğretimin yardımcı unsurları olan araç gereçlerin öğrenciler tarafından genel olarak özenli kullanıldığını ortaya çıkarmıştır. Öğretmenlerin görüşlerine ait bulgular da bu durumu desteklemektedir.

2.İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular (Öğrencilerin Disiplin Sorunlarına İlişkin Görüşleri)

Öğrencilerin eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan disiplin sorunlarına ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Eğitim-Öğretim Sürecinde Karşılaşılan Disiplin Sorunlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Disiplin Sorunları		n	%
Bu okulda kendimi güvende hissedirim.	Her Zaman	147	17,23
	Çoğu Zaman	164	19,23
	Sıklıkla	109	12,78
	Ara Sıra	192	22,51
	Hiçbir Zaman	241	28,25
	Toplam	853	100
Öğretmenim ders sırasında sınıfın disiplinini sağlamakta zorlanmaktadır.	Her Zaman	48	5,63
	Çoğu Zaman	203	26,57
	Sıklıkla	184	21,57
	Ara Sıra	218	25,56
	Hiçbir Zaman	200	20,56
	Toplam	853	100
Arkadaşlarım sigara gibi bağımlılık yapan maddeler kullanır.	Her Zaman	526	61,59
	Çoğu Zaman	145	16,98
	Sıklıkla	55	6,44
	Ara Sıra	60	7,03
	Hiçbir Zaman	68	7,96
	Toplam	854	100
Ders araç gereçlerimi düzenli olarak okula getiririm.	Her Zaman	16	1,87
	Çoğu Zaman	44	5,14
	Sıklıkla	72	8,41
	Ara Sıra	214	25,00
	Hiçbir Zaman	510	59,58
	Toplam	856	100
Okulu (bahçe, derslik, tuvalet v.b) temiz tutmaya özen gösteririm.	Her Zaman	10	1,16
	Çoğu Zaman	22	2,56
	Sıklıkla	57	6,63
	Ara Sıra	155	18,02
	Hiçbir Zaman	616	71,63
	Toplam	860	100
Okuldaki araç gereçleri özenli kullanırım.	Her Zaman	15	1,77
	Çoğu Zaman	25	2,95
	Sıklıkla	57	6,72
	Ara Sıra	191	22,52
	Hiçbir Zaman	560	66,04
	Toplam	848	100
Devamsızlık yapmamaya özen gösteririm.	Her Zaman	121	14,34
	Çoğu Zaman	34	4,03

	Sıklıkla	30	3,55
	Ara Sıra	103	12,20
	Hiçbir Zaman	556	65,88
	Toplam	844	100
Ev ödevlerimi düzenli olarak yaparım.	Her Zaman	14	1,64
	Çoğu Zaman	57	6,66
	Sıklıkla	111	12,97
	Ara Sıra	266	31,07
	Hiçbir Zaman	408	47,66
	Toplam	856	100
Okulumda, arkadaşlarım arasında çeteleşme vardır.	Her Zaman	249	29,36
	Çoğu Zaman	150	17,69
	Sıklıkla	110	12,97
	Ara Sıra	114	13,44
	Hiçbir Zaman	225	26,53
	Toplam	848	100
Arkadaşlarımla aramda anlaşmazlık olduğunda kavga ederim.	Her Zaman	409	48,46
	Çoğu Zaman	241	28,55
	Sıklıkla	94	11,14
	Ara Sıra	59	6,99
	Hiçbir Zaman	41	4,86
	Toplam	844	100
Okul ve sınıf kurallarına uymadığım için okul idarecileri tarafından uyarıldım.	Her Zaman	693	81,05
	Çoğu Zaman	67	7,84
	Sıklıkla	32	3,74
	Ara Sıra	20	2,34
	Hiçbir Zaman	43	5,03
	Toplam	855	100

Tablo 2 incelendiği zaman; öğrencilerin “Bu okulda kendimi güvende hissederim” ifadesine verdikleri cevapların dağılımı incelenmiştir. Öğrencilerin %28,25’i hiçbir zaman, %22,51’i ara sıra, %19,23’ü çoğu zaman, %17,23’ü her zaman, %12,78’i sıklıkla cevaplarını vermişlerdir. Bu dağılıma göre öğrencilerin kendilerini okulda güvende hissetmedikleri ortaya çıkarmıştır.

“Öğretmenim ders sırasında sınıfın disiplinini sağlamakta zorlanmaktadır” ifadesine; öğrencilerden %26,57’si çoğu zaman, %25,56’sı ara sıra, %21,57’si sıklıkla, %20,56’sı hiçbir zaman, %5,63’ü her zaman cevaplarını vermişlerdir. Bu cevaplarda öğrencilerin görüşlerine göre; öğretmenlerin çoğu zaman sınıfın disiplinini

sağlamakta zorlandığını göstermiştir. İdarecilerin ve öğretmenlerin görüşlerine ait bulgular da bu durumu desteklemektedir.

Tablo 2 incelendiği zaman; “Arkadaşlarım sigara gibi bağımlılık yapan maddeler kullanır” ifadesine; öğrencilerin %61,59’u her zaman, %16,98’i çoğu zaman, %7,96’sı hiçbir zaman, %7,03’ü ara sıra, %6,44’ü sıklıkla yanıtlarını vermişlerdir. Bu dağılımda okuldaki öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun sigara gibi bağımlılık yapan maddeler kullandığı ifade etmiştir. Öğretmenler ve idareciler de öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun sigara gibi bağımlılık yapan maddeler kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin “Ders araç gereçlerimi düzenli olarak okula getiririm” ifadesine verdikleri cevapların dağılımı incelenmiştir. Ankete katılan öğrencilerden %59,58’i hiçbir zaman, %25,00’i ara sıra, %8,41’i sıklıkla, % 5,14’ü çoğu zaman, %1,87’si her zaman cevaplarını vermişlerdir. Bu durum öğrencilerin ders araç gereçlerini okula düzenli olarak getirmediğini ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin bu konudaki görüşleri öğretmen ve idarecilerden farklıdır.

Tablo 2 incelendiği zaman; “Okulu (bahçe, derslik, tuvalet v.b) temiz tutmaya özen gösteririm” ifadesine; öğrencilerin %71,63’ünün hiçbir zaman, %18,02’sinin ara sıra, %6,63’ünün sıklıkla, %2,56’sının çoğu zaman, %1,16’sının her zaman yanıtlarını verdikleri görülmüştür. Bu dağılım öğrencilerin okulu (bahçe, derslik, tuvalet v.b) temiz tutmaya özen göstermediklerini ortaya çıkarmıştır. Ankette bu soruya cevap veren 848 kişiden 510 tanesi hiçbir zaman cevabını vermiştir. Bu sayı oldukça fazladır. Öğrencilerin bu konudaki görüşleri öğretmen ve idarecilerden farklıdır.

Öğrencilerin “Okuldaki araç gereçleri özenli kullanırım” ifadesine verdikleri cevapların dağılımı incelenmiştir. Ankete katılan öğrencilerden %66,04’ü hiçbir zaman, %22,52’si ara sıra, %6,72’si sıklıkla, % 2,95’i çoğu zaman, %1,77’si her zaman cevaplarını vermişlerdir. Bu cevaplar öğrencilerin okuldaki araç gereçleri hiçbir zaman özenli kullanmadıklarını göstermiştir. Öğrencilerin bu konudaki görüşleri öğretmen ve idarecilerden farklıdır.

Tablo 2 incelendiği zaman; “Devamsızlık yapmamaya özen gösteririm” ifadesine; öğrencilerden %65,88’i hiçbir zaman, %14,34’ü her zaman, %12,20’si ara sıra, %4,03’ü çoğu zaman, %3,55’i sıklıkla cevaplarını vermişlerdir. Bu dağılım öğrencilerin okula devamsızlık yapmamaya hiçbir zaman özen göstermediklerini ortaya çıkarmıştır. Bu durum önemli bir disiplin sorunudur. Öğretmen ve idarecilerin görüşlerine ait bulgular ise öğrencilerin devamsızlık yapmamaya ara sıra dikkat ettikleri yönündedir.

Öğrencilerin “Ev ödevlerimi düzenli olarak yaparım” ifadesine verdikleri yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin %47,66’sının hiçbir zaman, %31,07’sinin ara sıra, %12,97’sinin sıklıkla, %6,66’sının çoğu zaman, %1,64’ünün her zaman

cevaplarını verdikleri görülmüştür. Bu dağılım öğrencilerin ev ödevlerini düzenli olarak yapmadıklarını göstermiştir. Ancak idarecilerin ve öğretmenlerin görüşleri bu konuda öğrencilerden farklıdır.

Tablo 2 incelendiği zaman; “Okulumda, arkadaşlarım arasında çeteleşme vardır” ifadesine; öğrencilerden %29,36’sı her zaman, %26,53’ü hiçbir zaman, %17,69’u çoğu zaman, %13,44’ü ara sıra, %12,97’si sıklıkla cevaplarını vermişlerdir. Bu dağılım öğrencilerin arasında çeteleşme olduğunu göstermiştir. Okullarda çeteleşme önemli bir disiplin sorunudur. Bu sorunun çözümü için aileler, öğretmenler, okul idarecileri, emniyet güçleri işbirliği içinde hareket etmelidir. Öğretmen ve idarecilerin bu konudaki görüşleri öğrencilerin görüşlerini desteklemektedir.

Öğrencilerin “Arkadaşlarımla aramda anlaşmazlık olduğunda kavga ederim” ifadesine verdikleri cevapların dağılımı incelenmiştir. Öğrencilerden %48,46’sı her zaman, %28,55’i çoğu zaman, %11,14’ü sıklıkla, %6,99’u ara sıra ve %4,86’sı hiçbir zaman cevaplarını vermişlerdir. Ankete katılan öğrencilerden 409 unun arkadaşlarıyla anlaşmazlığa düştüklerinde kavga ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlarda öğrencilerin arkadaşlarıyla anlaşmazlığa düştüklerinde genellikle kavga ettiklerini ortaya çıkarmıştır. Öğretmen ve idarecilerin bu konudaki görüşleri öğrencilerin görüşlerini desteklemektedir.

Tablo 2 incelendiği zaman; “Okul ve sınıf kurallarına uymadığım için okul idarecileri tarafından uyarıldım” ifadesine; öğrencilerden %81,05’i her zaman, %7,84’ü çoğu zaman, %5,03’ü hiçbir zaman, %3,74’ü sıklıkla, %2,34’ü ara sıra cevaplarını vermişlerdir. Bu dağılım öğrencilerin okul ve sınıf kurallarına uymadığım için okul idarecileri tarafından her zaman uyarıldıklarını göstermiştir. Öğrencilerin bu konudaki görüşleri öğretmenlerin görüşleriyle aynıdır. Ancak idarecilerin bu konudaki görüşleri farklıdır.

3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular (Öğrencilerin, Öğretmenlerin ve İdarecilerin Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular)

Öğrenci, öğretmen ve idarecilerin görüşlerine ilişkin dağılım Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Öğrenci, Öğretmen ve İdarecilerin Eğitim Öğretim Sürecin Karşılaşılan Disiplin Sorunlarına İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

				Kruskal Wallis H Testi			İkili Karşılaştırma
		N	$\bar{X}$	Sıra Ort	H	P	
Disiplin	A-İdareci	30	53,94	170,83	189,285	*0,000	A-B
	B-Öğretmen	200	65,03	314,79			A-C
	C-Öğrenci	861	78,78	612,78			B-C
	Toplam	1091	75,57				

***Anlamlılık Düzeyi: $p < 0.05$**

İç göçün yaşandığı ilköğretim okullarında eğitim öğretim sürecinde karşılaşılan disiplin sorunlarına ilişkin idareci, öğretmen ve öğrencilerin görüşlerinin puan dağılımları Kruskal Wallis H Testi sonuçlarına göre Tablo 3 incelendiğinde; idarecilerin sıra sayı ortalaması 53.94, öğretmenlerin sıra sayı ortalaması 65.03, öğrencilerin sıra sayı ortalaması 78.78 olarak bulunmuştur. Sıra sayı ortalamaları dikkate alındığında idarecilerin disiplin ile ilgili görüşlerinin sıra sayı ortalamalarının öğretmen ve öğrencilere göre düşük olduğu görülürken, öğrencilerin disiplin ile ilgili görüşlerinin sıra sayı ortalamaları öğretmenlerden yüksek bulunmuştur. İdareci, öğretmen ve öğrencilerin disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri arasında ($H=189,285$; $p < 0,05$) anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tablo 4: İkili Karşılaştırmalar Amacıyla Bonferroni Düzeltmeli Mann Whitney U Testi

	İkili Karşılaştırma	n	z	U	p
Disiplin	*A- C (İdareci – Öğrenci)	30 – 861	-7,344	2751,5	*0,000
	*A- B (İdareci – Öğretmen)	30 – 200	-3,214	1908,5	*0,001
	*B -C (Öğretmen – Öğrenci)	200 -861	- 12,138	38766,5	*0,000

Hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek için Bonferroni Düzeltmeli Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Test sonuçlarına göre; idareci ve öğrencilerin sıra sayı ortalamaları dikkate alındığında ($U=2751,5$; $p < 0,05$) anlamlı bir fark bulunmuştur. İdareci ve öğretmenlerin sıra sayı ortalamaları dikkate alındığında ($U=1908,5$; $p < 0,05$) anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğretmen ve öğrencilerin sıra sayı

ortalamaları dikkate alındığında ($U=38766,5$; $p<0,05$) anlamlı bir fark bulunmuştur. Disiplin sorunlarının idarecilerde, öğretmen ve öğrencilere göre anlamlı derecede düşük olduğu görülmüşken, öğrencilerde öğretmenlere göre anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür.

Sonuçlar

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar (İdarecilere ve Öğretmenlere Göre Disiplin Sorunlarına İlişkin Sonuçlar)

İdarecilerin ve öğretmenlerin disiplin sorunları ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar incelendiğinde; okullarını çoğu zaman temiz tutmaya özen gösterdikleri, ders araç gereçlerini düzenli olarak okula getirdikleri ve eğitim öğretimin yardımcı unsurları olan araç gereçleri genel olarak özenli kullandıkları ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin okul devamı konusunda farklı sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. İdareciler öğrencilerin genel olarak okula devamsızlık yapmamaya çalıştıklarını düşünmektedirler. Öğretmenler ise öğrencilerin devamsızlık yapmamaya fazla dikkat etmedikleri düşünmektedir.

Ayrıca idareciler ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun sigara gibi bağımlılık yapan maddeler kullandığı, anlaşmazlığa düştüklerinde çoğunlukla kavga ettikleri ve öğrenciler arasında çoğu zaman çeteleşme olduğu görülmektedir. Bunun gibi sorunlar da idarecilerin, öğretmenlerin ders sırasında disiplini sağlamakta zorlandıklarını düşünmelerine sebep olmaktadır. Nar (2008) da “Göçün Eğitime ve Eğitim Yönetimine Etkileri” adlı çalışmasında; öğrencilerin kavgacı olduğunu, küfür ettiğini belirtmiştir. Şiddet ile ilgili bulgulardan elde ettiği sonuçlara göre de öğrencilerin kavgaya ve küfre eğilimli oldukları ve aralarındaki sorunlarını kavga ederek çözmeye çalıştıklarını bulmuştur.

İdarecilerin ve öğretmenlerin bu okulda kendinizi güvende hisseders misiniz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı birbirine yakın çıkmıştır. İdarecilerin ve öğretmenlerin bazıları kendilerini okullarında güvende hissederken bazılarının ise kendilerini güvende hissetmedikleri ortaya çıkmaktadır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar (Öğrencilere Göre Disiplin Sorunlarına İlişkin Sonuçlar)

Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin, okulu (bahçe, derslik, tuvalet v.b) temiz tutmaya özen göstermedikleri, ders araç gereçlerini okula düzenli getirmediikleri ve özenli kullanmadıkları ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin ev ödevlerini düzenli olarak yapmadığı, okula devamsızlık yapmamaya hiçbir zaman özen göstermedikleri görülmektedir. Bu durum önemli bir disiplin sorunudur. Öğrencilerin büyük bir

çoğunluğunun sigara gibi bağımlılık yapan maddeler kullandığı, her türlü anlaşmazlıklarında kavga ettikleri görülmektedir. Bunun gibi disiplin sorunları ortaya çıktığında da öğrencilerin okul idarecileri tarafından uyarıldıklarını ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca öğrenciler arasında çeteleşmeler görülmektedir bu durumda öğrencilerin kendilerini okulda güvende hissetmediklerini ortaya çıkarmaktadır. Okullarda çeteleşme önemli bir disiplin sorunudur. Bu sorunun çözümü için aileler, öğretmenler, okul idarecileri ve emniyet güçleri işbirliği içinde hareket etmelidir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar (Öğrenci, Öğretmen ve İdarecilerin Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar)

İç göçün yaşandığı bölgelerdeki ilköğretim okullarında eğitim öğretim sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğrencilerin, öğretmenlerin ve idarecilerin görüşlerinde farklılıklar olduğu ortaya çıkmaktadır.

İdareci, öğretmen ve öğrencilerin disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. İdareci, öğretmen ve öğrencilerin görüşleri incelendiğinde; disiplin sorunlarının idarecilerde, öğretmen ve öğrencilere göre anlamlı derecede düşük olduğu görülürken, öğrencilerde öğretmenlere göre anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum; öğrencilerin öğretmen ve idarecilere göre, öğretmenlerin ise idarecilere göre daha fazla disiplin sorunları yaşadıklarını göstermektedir.

Öneriler

Esenyurt ilçesindeki ilköğretim okullarında eğitim öğretim sürecinde karşılaşılan sorunların öğrenci, öğretmen ve idareci görüşlerine göre belirlenmesi amaçlanan bu araştırmanın sonuçlarına göre sorunların çözümüne yönelik olarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

- ☐ Öğrenci, öğretmen ve idarecilerin kendilerini daha rahat ve güvende hissetmeleri için güvenlik önlemleri artırılmalıdır. Ayrıca okullardaki çeteleşmenin önlenmesi için öğretmenler, okul idarecileri, emniyet güçleri işbirliği içinde hareket etmelidir.
- ☐ Öğrencilerin sigara gibi bağımlılık yapan maddelerden uzak durmaları için bilinçlendirici eğitim faaliyetler yapılmalıdır. Bağımlı öğrenciler için aileyle temasa geçilmeli ve gerekirse rehberlik araştırma merkezinden yardım alarak işbirliği içinde sorunlar çözülmelidir.
- ☐ Sosyal aktiviteler, öğrencilerin iyi zaman geçirmelerinin yanı sıra birçok faydası bulunan etkinliklerdir. Öz güven, iletişim becerisi, sosyal ve toplumsal bilinç bu faydalardan yalnızca bir kağıdır. Bu sebeplerden dolayı öğrenciler okul içerisinde ve okul dışında sosyal etkinliklere yönlendirilme ve öğrencilerin okul içinde ve okul dışında katılabileceği sosyal etkinlikler artırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akkayan, T. (1979). Göç ve Değişme. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 573.
- Arseven, Ali D. (2001). *Alan Araştırma Yöntemi*. (2. Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Balcı, A. (1997). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. (10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Birinci, N. (2003). Cumhuriyetin 80. Yılında Milli Eğitim Üzerine Bir Bakış. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 44.
- Gökçe, B. (2007). *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar*. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Kaptan, S. (1983). *Bilimsel Araştırma Teknikleri*. (2. Baskı). Ankara: Rehber Yayınevi.
- Nar, B. (2008). *Göçün Eğitime Ve Eğitim Yönetimine Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.